

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

הנחיות הלכתיות אבלות בעת מלחמה

אדר תשפ"ו • שאגת הארי

הרב אשר סבג
חבר הנהלת ארגון רבני צהר
ורב קהילת הר המוריה בראשל"צ

הנחיות הללו מהוות רק תמצית של ההלכות שעשויות לחול בעת מלחמה. במידה שיש צורך בהתייעצות הלכתית נוספת או בקבלת סיוע, מיזם צהר לאבלים עומד לרשותכם

050-6433544

הלוויה וקבורה

א. אין חיוב מן הדין להודיע לקרובים על פטירת קרובם, אפילו כשמדובר באב או אם. לפיכך, כאשר יש חשש שההודעה עלולה לגרום נזק בריאותי בפרט אצל זקנים או חולים, ובמצב של מלחמה שבו יקשה עליהם מאוד להתנייד ולהגיע ללוויה מותר להימנע מלהודיע להם עד שיסור החשש.

ב. מצוות עשה מן התורה לקבור את המת ביום פטירתו, קודם שקיעת החמה. אולם כאשר קיימת סכנה בדבר, יש לדחות את הלוויה עד לזמן שבו הרשויות המוסמכות, יתירו את קיומה, משום שפיקוח נפש דוחה את מצוות הקבורה בזמנה.

ג. מותר לדחות את הלוויה והקבורה לזמן קצר כדי שקרובי הנפטר יוכלו להגיע וללוותו, אולם אין לדחות את הקבורה לזמן ממושך יתר על המידה, אף אם בשל כך תתקיים הלוויה באופן מצומצם. לעניין משך הדחייה הראוי, יש להיוועץ ברב. (ניתן לפנות למספר המופיע בהתחלה לקבלת הכוונה).

ד. במקרה שבו הקבורה נדחתה במשך כמה ימים, אין חלים דיני אנינות בימים אלו, גם על מי שעתידיים להשתתף בלוויה לכשתתקיים.

ה. במקרה של התראה ביטחונית במהלך הלוויה, יש להניח את הנפטר במקום מכובד ולפנות מיד למרחב מוגן. אם לא ניתנה התראה מוקדמת ונשמעה אזעקה, פיקוח נפש קודם לכבוד המת; לפיכך יש להניח את הנפטר בצורה מכובדת ככל האפשר ולמהר לתפוס מחסה, עד שתינתן ההוראה לצאת מן המרחב המוגן.

ו. קרובי הנפטר החייבים באבלות ואינם יכולים להגיע ללוויה, יקיימו את מצוות הקריעה בביתם. מותר להחליף לבגד פשוט המיועד לקריעה, והוא הבגד שילבשו במשך ימי השבעה. הקריעה תיעשה בעמידה.

קודם הקריעה יברך: "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם דיין האמת", ולאחר מכן יקרע תחילה מעט בעזרת סכין או מספריים, וימשיך את הקריעה בידו לאורך של טפח כלפי מטה (כ"ח-10 ס"מ).

על שאר קרובים קורע האבל מצד ימין, ואילו על אביו ואמו קורע מצד שמאל, וקורע את כל הבגדים העליונים שעליו. אולם אין קורעים את הציצית או את הגופייה. אישה הקורעת תסגור את הקרע בסיכת ביטחון משום צניעות.

ז. אם יש מניין במקום הלוויה והיא משודרת באמצעי תקשורת (כגון זום) לאחרים, רשאים השומעים מרחוק לענות אמן על הקדיש הנאמר שם בעשרה. אולם אין לצרף אנשים המשתתפים באמצעות זום או אמצעי תקשורת אחרים להשלמת מניין לאמירת קדיש.

אבילות ושבעה

א. קרובי הנפטר שאינם יכולים להגיע ללוויה ולקבורה מחמת המצב הביטחוני, לכתחילה ימתינו עד שיקבלו הודעה שהקבורה הסתיימה, ורק אז יתחילו למנות את ימי השבעה בביתם. אולם אם הלוויה נדחתה, והם מצויים בארץ אחרת ואין בידם לדעת מתי תתקיים הקבורה, הם רשאים להתחיל למנות את השבעה מיד.

ב. כאשר אין די מקום במרחב המוגן בבית האבל לכל הקרובים, או כאשר מדובר באבלים שיש להם ילדים קטנים הזקוקים להם בביתם בפרט בזמן מלחמה רשאים לשבת שבעה בביתם ואינם חייבים לשבת דווקא בבית האבל. כמו כן, ניתן לשהות בבית האבל במהלך היום ולחזור בלילה לביתם לשם לינה.

ג. מצוה להתפלל בבית האבל, אולם יש לקיים את התפילות אך ורק בהתאם להוראות פיקוד העורף הנוגעות להתקהלות ולנגישות למרחב מוגן. אם אין אפשרות לקיים את התפילה בהתאם להנחיות אלו, יתפללו ביחידות.

ד. מותר לצאת מבית האבל כדי להתפלל במנין ולומר קדיש במקום אחר המוגן יותר ועומד בהנחיות פיקוד העורף, אולם אין חובה לצאת מבית האבל כדי להתפלל במנין.

ה. מותר לאבלים להימנע מפרסום מקום ישיבת השבעה, אם יש בכך חשש להתקהלות מסוכנת. ראוי לווסת את הגעת המנחמים לפי שעות קבועות, כדי למנוע התקהלות מרובה. במקום שאין אפשרות להגיע לניחום אבלים, ניתן לקיים את הניחום גם באמצעות שיחת טלפון או באמצעי תקשורת כגון זום.

ו. מותר לאבלים להתעדכן בחדשות אם זה תורם להרגעת מצב הרוח שלהם, וישתדלו למעט רק למה שהם מוכרחים כדי לא להסיח את הדעת מהאבילות.

עליה לקבר ואזכרה

א. נוהגים לעלות לבית הקברות בתום השבעה ובתום שלושים, אולם אם הדבר אינו מתאפשר עקב הנחיות פיקוד העורף, מותר לדחות את העלייה עד שיתאפשר.

ב. את האזכרות של השבעה, שלושים ושנה יש לקיים אך ורק בהתאם להנחיות פיקוד העורף. אם לא ניתן, מותר לדחות את האזכרות לזמן שבו יתאפשר לקיים אותן.

ג. אף אם האזכרה נדחית, דיני האבילות מסתיימים בזמן הרגיל: שבעה, שלושים, קדיש, שנה וכדו'.

ד. טוב להעמיד את המצבה כבר בסוף השבעה או השלושים, אך אם המצב הביטחוני אינו מאפשר זאת, מותר לדחות את ההתקנה עד לתום השנה.

ה. בחודש ניסן יש מי שנהגו שלא לעלות לבתי העלמין, ויש מי שנהגו לעלות. מי שהעלייה לקברו נדחתה למהלך חודש ניסן עקב המצב הביטחוני, יכול להקל לעלות, אך יש להימנע מלהספיד על הקבר.

ארגון רבני צהר
היהדות של כולנו

הנחיות הלכתיות אבילות בעת מלחמה

אדר תשפ"ו • שאגת הארי

הרב אשר סבג

חבר הנהלת ארגון רבני צהר
ורב קהילת הר המוריה בראש"צ

